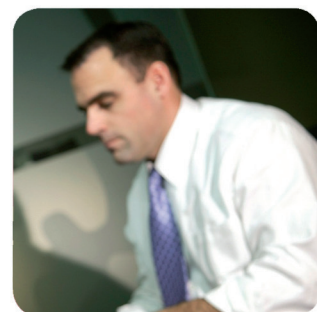
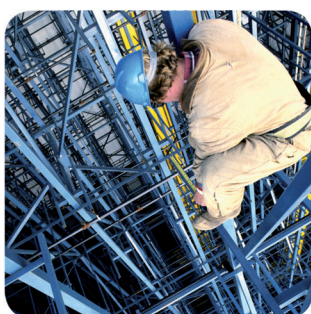

Fri handel trots kris

Delrapport 2:

Preliminär analys av en intervjuundersökning med svenska företag i olika branscher och storleksklasser

Om rapporten

Statistiska Centralbyrån (SCB) har på uppdrag av Kommerskollegium intervjuat ett representativt urval av svenska företag under hösten 2009 för att kartlägga vilka konkreta problem som företag i olika branscher och storleksklasser möter i handeln inom och utom EU.

Totalt svarade 809 företag med och 174 företag utan utrikeshandel på enkäten. Svarsfrekvensen var cirka 78 procent. En första sammanställning av svaren publicerades i maj 2010 av Kommerskollegium, följt av olika tematiska rapporter om utvalda branscher och problemområden.

Som en del av denna enkät har vi också frågat företagen om tullar och andra handelshinder har ökat som följd av den ekonomiska krisen. Den här rapporten redovisar svaren på denna särfråga och belyser varför krisen inte har lett till en ökad protektionism med vissa undantag – fri handel trots kris.

Denna rapport har skrivits av Stefan Westerberg (utredare, enheten för WTO och handelsutvecklingen).

Rapporten **Fri handel trots kris** är en del av Kommerskollegiums företagsundersökningsprojekt som pågår under 2009-2010. En slutrapport beräknas vara klar i slutet av 2010. I projektgruppen ingår Ingrid Lindeberg (projektledare), Håkan Nordström (chefekonom), Sofia Persson (utredare, enheten för EU:s handelspolitik), Fredrik Andersson (Samordnare tekniska regler, enhetsekonom, enheten för Inre marknaden och tekniska regler), Kristina Langéen-Jakobsson (utredare, enheten för Inre marknaden och tekniska regler) samt Petter Stålenheim (handelsstatistik, enheten för WTO och handelsutvecklingen).
Kommentarer skickas till ingrid.lindeberg@kommers.se.

Sammanfattning

Efter drygt ett år av ekonomisk tillbakagång har den globala ekonomin börjat återhämta sig. Vi kan nu överblicka krisens omfattning och inverkan på den internationella handeln och handelspolitiken.

Som en del av en större undersökning om de svenska företagens syn på olika handelshinder har Kommerskollegium även undersökt hur svenska företag upplevt den ekonomiska krisen och hur den inverkat på den handelspolitiska utvecklingen.

Undersökningen visar att bara en liten andel av företagen, 7 procent, upplever ökade handelshinder till följd av krisen. Nästan alla företag, 88 procent, upplever istället att krisen inte har bidragit till ökade handelsrestriktioner, vilket många befarade i krisens initiala skede.

Kommerskollegium har också kopplat samman undersökningens resultat med de övervakningsrapporter som gjorts bland annat av WTO och EU-kommissionen. I enlighet med de svenska företagens uppfattning, visar övervakningsrapporterna att världshandeln generellt sett har förblivit öppen under krisen. Några länder har höjt sina tullar och infört nya icke-tariffära handelshinder inom vissa sektorer. Men hittills har utvecklingen av protektionistiska åtgärder varit relativt liten.

De företag i undersökningen som, trots allt, upplever att handelshindren har ökat sedan krisen började, är framför allt stora företag och företag som handlar både inom och utanför EU.

Resultaten visar också att tjänsteföretagen har en mer negativ syn på utvecklingen än tillverkningsföretagen. Att just tjänsteföretagen avviker behöver emellertid inte betyda att tjänstesektorn i realiteten har utsatts för mer protektionistiska åtgärder. Det kan bland annat vara en följd av att många tjänsteföretag är rena handelsföretag (parti- och detaljhandel), vilka fungerar som intermediärer vid internationell handel av varor, och med detta påverkas av handelshinder som införts inom andra branscher och sektorer.

Fyra branscher avviker i undersökningen när det gäller ökade handelshinder. Det är två branscher inom tillverkningsindustrin, livsmedel och verkstadsindustrin, och två branscher inom tjänstesektorn, handel och övrig tjänstenäring. Inom dessa fyra branscher vittnar företagen om att de har stött på både högre tullar och andra handelshinder. Tullprocedurerna har blivit långsammare och de administrativa kraven har ökat. Detta har bidragit till att den internationella handeln har blivit både dyrare och krångligare.

Det finns även en antydning om att Sverige i stort sett följer den globala trenden på branschnivå. Inom de branscher där de svenska företagen stött på ökade handelshinder, pekar de internationella rapporterna på ökad protektionism, med undantag för branschen ”övrig tjänstenäring”.

Krisen från ax till limpa

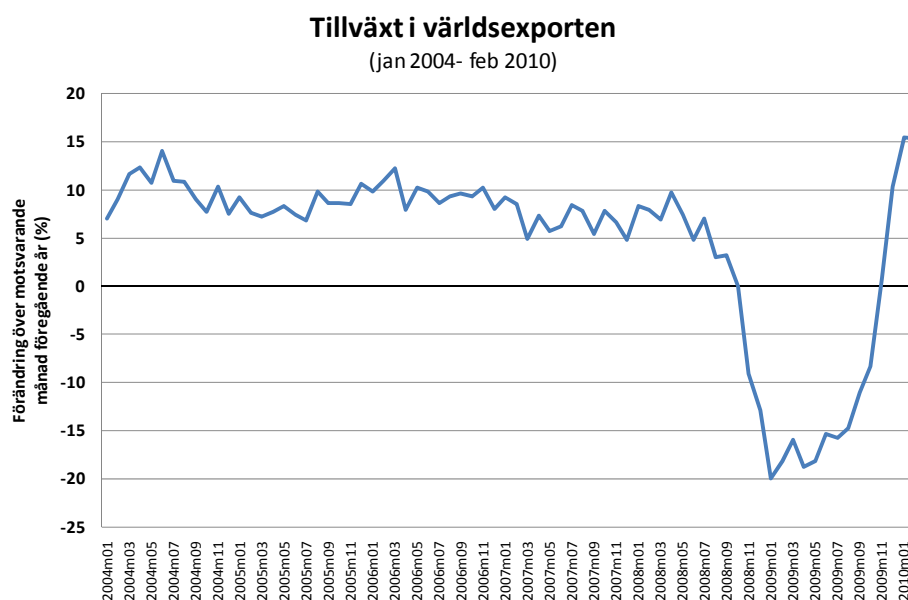
Krisen saknar motstycke i modern tid

Under de senaste 18 månaderna har vi upplevt en av de värsta ekonomiska kriserna sedan andra världskriget. Startskottet till krisen var en bolånekris i USA som först utvecklades till en finansiell kris och därefter till en global ekonomisk kris.

Krisen spred sig snabbt till andra länder och andra branscher genom en generell nedgång i efterfrågan, minskade flöden av utländska direktinvesteringar samt begränsningar i handelskrediter.

Krisen har haft en stor negativ inverkan på den globala handeln, som började minska i slutet av 2008. Nedgången fortsatte i början av 2009 och under första kvartalet 2009 sjönk världshandeln med 19 procent jämfört med första kvartalet 2008. Nivån vidmakthölls under andra kvartalet 2009. Efter det har situationen förbättrats och i december 2009 var världshandeln ungefär tio procent över december 2008 men fortfarande åtta procent under toppnivån från juli 2008. I februari 2010 uppgick världshandeln till en nivå 15 procent över motsvarande månad 2009.

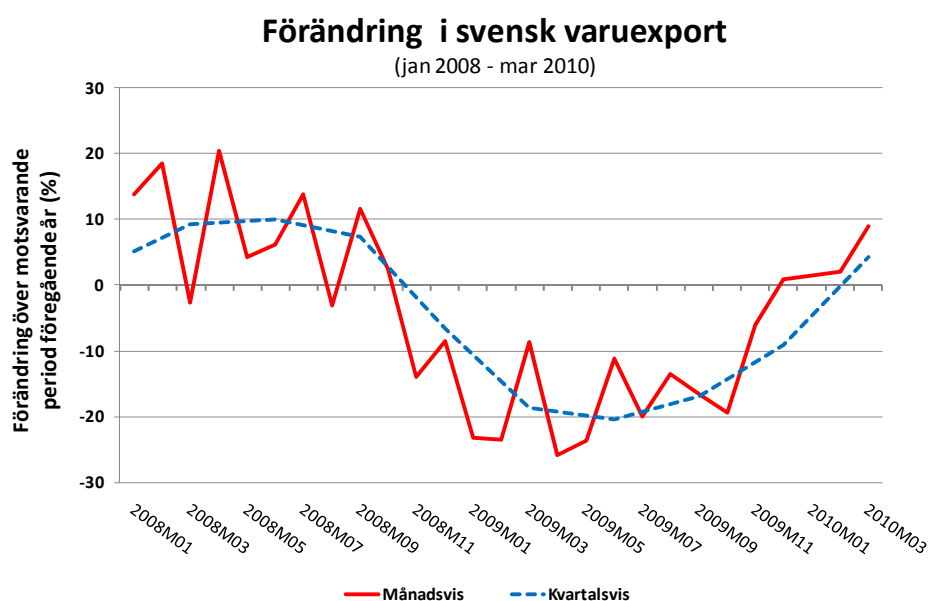
Bokslutet för 2009 är att världshandeln minskade med över tio procent och gått tillbaka till 2005 års handelsnivå. Detta är den största nedgången i världshandeln på 60 år.

Källa: Netherlands Bureau for Economic Policy Analysis, egen bearbetning.

Även Sveriges utrikeshandel har påverkats negativt av den globala ekonomiska krisen. Sveriges export minskade med drygt 16 procent under 2009 och importen med 17 procent. Nedgången började under fjärde kvartalet 2008, mestadels till följd av en minskad export och import till och från andra EU-länder. Situationen förvärrades ytterligare under det första och andra kvartalet 2009. Under andra kvartalet 2009 var exporten ungefär 20 procent lägre än under samma kvartal föregående år.

Men därefter har utvecklingen successivt förbättrats och i mars 2010 var exporten nästan tio procent högre än under samma månad förra året. Trots att en ljusning kan skönjas, var exporten i februari 2010 fortfarande åtta procent lägre jämfört med toppnivån i oktober 2008.

Källa: SCB, egen bearbetning.

Ökad oro för protektionism men världshandeln har förblivit öppen

Nedgången i exporten och produktionen har lett till ökad arbetslöshet och andra sociala och strukturella kostnader. Historiskt sett har protektionismen ökat när arbetslösheten stigit. I takt med att den ekonomiska situationen förvärrades ökade också trycket att vidta protektionistiska åtgärder. Det har därför funnits, och finns fortfarande, en stor oro för ökad protektionism runt om i världen.

Vi kan dock konstatera att världshandeln på det stora hela har förblivit öppen. Nya handelshinder har införts men hittills har utvecklingen av protektionistiska åtgärder varit relativt blygsam.

De avvikelser i protektionistisk riktning som förekommit har varit i form av höjda tullar och ökade icke-tariffära handelshinder. Det gäller främst jordbruksprodukter, järn- och stålvaror, motorfordon och reservdelar följt av hemelektronik, plastprodukter och textilier, samt kläder och skor.¹

Några länder har även vidtagit finansiella och finanspolitiska stödpaket till särskilda sektorer och företag.² En del av stimulanspaketet innehåller villkor som gör att resurserna i första hand går till inköp av inhemska och lokalt producerade varor och tjänster ("buy/rent/invest local" krav). Bestämmelserna för offentlig upphandling har exempelvis ändrats i ett antal länder. Åtgärderna skiljer sig åt i omfattning och utformning, men delar det generella karaktärsdraget att de beviljar fördelaktigare villkor för inhemska varor, producenter och företag.

Men på det stora hela har en utbredd och systematisk upptrappning av protektionistiska åtgärder inte förekommit, särskilt i jämförelse med tidigare konjunktur nedgångar, enligt de övervakningsrapporter som gjorts av WTO, G-20, EU och OECD. Rapporterna pekar också på att de handelsbegränsande åtgärder som har vidtagits sedan oktober 2008, täcker högst 1 procent av världshandeln. Det understryks att flera WTO-medlemmar, däribland flera utvecklingsländer, har vidtagit handel- och investeringsfrämjande åtgärder under de senaste tolv månaderna.

Att protektionismen hittills har varit begränsad kan bland annat förklaras av politiska initiativ mot protektionism hos både industriländer och utvecklingsländer. En annan förklaring är WTO:s regelverk och även de internationella organisationernas övervakningsrapporter, som fungerat som ett bra verktyg för fri handel och för en "stand still" om att inte införa protektionistiska åtgärder. Dessutom har världsekonomin blivit allt mer integrerad under årens lopp, vilket gjort det svårare att tillämpa olika typer av handelspolitiska skyddsinstrument.³

¹ På senare tid har även antalet antidumpningsundersökningar ökat, om än från en låg nivå. Några länder har dessutom infört nya restriktioner för handeln med tjänster.

² Avsikten har varit att stabilisera de finansiella systemen och stimulera den globala efterfrågan. Det gynnar även den internationella handeln. Stödpaketet kan dock leda till kroniska störningar och snedvridda konkurrensen på lång sikt om subventionerna inte dras tillbaka när de akuta problemen inte längre finns kvar.

³ Se vidare Internationella valutafondens (IMF) analys: <http://www.imf.org/external/pubs/ft/fandd/2010/03/pdf/henn.pdf>

Hur har svenska företag upplevt den ekonomiska krisen?

Bilden av en relativt modest utveckling av protektionistiska inslag i handeln bekräftas av Kommerskollegiums undersökning.

Undersökningen har utförts av Statistiska Centralbyrån på uppdrag av Kommerskollegium. Syftet har varit att, genom interjuver, undersöka vilka konkreta problem som företag möter i handeln inom och utom EU. Resultaten är redovisade på aggregerad nivå samt fördelade efter företagens branschtillhörighet, storleksklass och geografiska avsättningsområde. Totalt svarade 809 företag med utrikeshandel och 174 företag utan utrikeshandel på enkäten. Undersökningens svarsfrekvensen var cirka 78 procent.

Som en del av denna enkät har vi också frågat företagen om tullar och andra handelshinder har ökat som följd av den ekonomiska krisen.

Få svenska företag upplever ökade handelshinder till följd av krisen

Vi kan konstatera att endast en liten andel av företagen i undersökningen upplever att tullar eller andra handelshinder har ökat till följd av krisen.

Endast 7 procent av företagen upplever att krisen bidragit till ökade tullar eller andra handelshinder. Den överväldigande andelen, 88 procent, anser inte att handelsrestriktionerna har ökat. Resten, 5 procent, är osäkra.

I tabell 1 redovisas resultaten tillsammans med ett 95 procentigt konfidensintervall.⁴

De företag som svarat Ja på frågan om krisen bidragit till ökade handelshinder, har också fått möjligheten att utveckla sitt resonemang i ett fritextsvar. Av fritextsvaren kan vi notera att vissa företag observerat höjningar av klassiska handelshinder såsom tullar och andra icke-tariffära handelshinder. Men vi kan också utläsa att några företag har påvisat förändringar som inte direkt är kopplade till den ekonomiska krisen. Vissa företag tar upp problematiken med att vi har en egen valuta och därför är extremt känsliga för valutakursförändringar. Andra företag nämner att efterfrågan på företagets varor och tjänster minskat under

⁴ Ett konfidensintervall är ett mått på hur säkert det är att den skattade andelen ja-, nej-, respektive vet ej-svar, inte bara gäller företagen i undersökningen, utan även bland alla svenska företag inom den aktuella gruppen. För varje svar anger konfidensintervallet en högsta och en lägsta andel, mellan vilka det är mycket sannolikt (med 95 procents sannolikhet) att alla de svenska företagen inom den aktuella gruppen skulle ha svarat ja, nej respektive vet ej. Om konfidensintervallet är brett så är alltså skattningen av andelen osäker och om man jämför två olika svar (t ex ja-svar med nej-svar) med varandra och deras konfidensintervall överlappar så är det inte statistiskt säkerställt att det är någon skillnad mellan andelarna bland alla de svenska företagen (inom den studerade gruppen).

krisen, vilket inte direkt har någon handelspolitisk koppling. Det finns därför visst fog för att tro att andelen företag som har upplevt ökade handelshinder till följd av krisen är ännu mindre än vad undersökningen visar.

Tabell 1. Sammantaget, upplever ni att tullar eller andra handelshinder har ökat sedan den ekonomiska krisen började?

	Ja	(+/-)	Nej	(+/-)	Vet ej	(+/-)
Totalt	7,0	(2,3)	87,9	(3,0)	5,1	(2,0)
Företagsstorlek						
Små	6,6	(2,6)	88,0	(3,4)	5,4	(2,3)
Medelstora	9,4	(6,5)	88,1	(6,8)	2,5	(2,5)
Stora	7,9	(4,9)	85,0	(6,7)	7,2	(4,9)
Geografisk marknad						
Enbart EU-handel	3,4	(3,1)	92,8	(4,7)	3,8	(3,6)
Både EU handel och handel utanför EU	8,4	(3,1)	85,8	(3,8)	5,8	(2,5)
Sektor						
Tillverkningsindustrin	6,0	(3,0)	90,5	(3,5)	3,5	(2,0)
Små ftg	5,6	(3,6)	90,5	(4,3)	4,0	(2,5)
Stora & medelstora ftg	7,3	(4,7)	90,6	(5,0)	2,1	(1,7)
Tjänstesektorn	7,6	(3,4)	86,3	(4,3)	6,1	(3,0)
Små ftg	7,1	(3,6)	86,7	(4,7)	6,2	(3,3)
Stora & medelstora ftg	11,3	(10,0)	83,1	(10,8)	5,6	(4,7)
Branscher						
Tillverkningsindustrin						
Livsmedel	9,8	(5,6)	87,8	(6,0)	2,4	(2,5)
Skog	5,5	(5,0)	85,2	(8,1)	9,4	(6,9)
Kemi	1,9	(2,5)	92,6	(5,1)	5,5	(4,5)
Verkstad	7,0	(5,3)	91,8	(5,7)	1,2	(2,3)
Övrig industri	4,6	(3,7)	89,8	(6,7)	5,7	(5,8)
Tjänstesektorn						
Bygg	3,8	(5,3)	91,8	(7,4)	4,4	(5,4)
Handel	8,3	(4,9)	87,3	(6,0)	4,4	(3,7)
Företagstjänster	4,9	(5,1)	82,0	(9,3)	13,1	(8,3)
Övriga tjänstenärings	11,0	(7,9)	85,9	(8,4)	3,1	(3,4)

Anm: (+/-) anger ett 95 procentigt konfidensintervall för andelen företag som svarat JA, NEJ eller VET EJ.
Små företag: 5-49 anställda, medelstora företag: 50-199 anställda, stora företag: 200- anställda.

Större företag upplever ökade handelshinder

Som nämnts tidigare, upplever nästan alla företag, 88 procent, att tullar eller andra handelshinder inte har ökat. Men av de företag som menar handelshindren har ökat, är det framför allt de stora och medelstora företagen som upplever att tullar eller andra handelshinder har ökat. Anledningen till detta är att de i större utsträckning än de små företagen handlar med länder utanför EU. I undersökningen har företagen kategoriserats i tre storleksgrupper. Små företag är företag som har 5-49 anställda. Medelstora företag har 50-199 anställda medan stora företag har över 199 anställda.

Resultaten visar att 9,4 procent av de medelstora företagen och 7,9 procent av de stora företagen svarade att de upplevt ökade handelsrestriktioner. Detta kan jämföras med en procentandel på 6,6 för de små företagen. Det bör samtidigt påpekas att en stor andel, 88 procent, av de medelstora företagen samtidigt har svarat att krisen inte har bidragit till ökade handelsrestriktioner.

Företag med global handel vittnar om ökade handelshinder

Det är främst företag med global handel som vittnat om ökade handelshinder. Detta visar resultaten när företagen har delats upp efter deras geografiska avsättningsmarknader.

Av de företag som handlar både med EU och länder utanför EU är det 8,4 procent som upplever att krisen bidragit till ökade handelshinder, jämfört med 3,4 procent för de företag som bara handlar med länder inom EU. Av detta kan vi dra slutsatsen att handeln mellan EU-länderna inte har drabbats i samma omfattning.

Tjänsteföretag har generellt sett en mer negativ syn på utvecklingen

Resultaten fördelade efter företagens sektortillhörighet (tillverkning respektive tjänster) och även företagsstorlek, visar att tjänsteföretag generellt sett har en mer negativ syn på utvecklingen än varuproducerande företag.

Tjänsteföretag är företag där merparten av de anställda arbetar med tjänster, och vice versa för tillverkningsföretag.⁵

7,6 procent av de tjänsteproducerande företagen svarade att de upplever ökade handelsrestriktioner i krisens kölvatten, vilket kan jämföras med 6,0 procent för de tillverkande företagen. Det är också de stora och medelstora företagen inom respektive sektor som upplever att så är fallet.

Anmärkningsvärt är att hela 11,3 procent av de stora och medelstora tjänsteföretagen upplever att tullar eller andra handelshinder har ökat till

⁵ Revideringar av företagets sektortillhörighet kan ibland göras på basis av företagets omsättning.

följd av krisen. Motsvarande siffra för de stora och medelstora företagen i tillverkningsindustrin ligger på 7,3 procent.

Resultaten ska dock tolkas med en viss försiktighet. Vanligtvis producerar företag både varor och tjänster. Renodlade tjänsteföretag eller tillverkningsföretag är ganska ovanliga. Även tjänsteföretag drabbas därför av handelshinder på varusidan.

Fyra branscher avviker

Det finns flera intressanta resultat, på en mer detaljerad sektornivå uppdelad efter företagets branschtillhörighet. Fyra branscher avviker. Det är två branscher inom tillverkningssektorn, livsmedel och verkstadsindustrin, och två tjänstebranscher, handel och övrig tjänstenäring.

Sverige följer samma trend som kan urskiljas på global nivå. De övervakningsrapporter som finns på området visar att de protektionistiska åtgärder som vidtagits runt om i världen, om än få, är generellt sett inom de branscher där svenska företag upplevt ökade handelshinder, med undantag för branschen övrig tjänstenäring.

Livsmedelsföretag – 10 procent har upplevt ökade handelshinder

Inom tillverkningsindustrin är det de företag som främst producerar livsmedel som upplever att handelshindren har ökat.⁶

Undersökningsresultaten visar att 9,8 procent av livsmedelsföretagen upplever att tullar eller andra handelshinder har ökat. Den genomsnittliga andelen inom tillverkningsindustrin ligger på 6,0 procent.

Fritextsvaren visar att företagen upplever att det har blivit både krångligare och dyrare att bedriva internationell handel. Två företag nämner Island. Svaren ska dock inte övertolkas eftersom några företag angivit förändringar och företeelser som inte är politiskt beslutade.⁷

De svenska livsmedelsföretagens uppfattning om att det har blivit svårare att bedriva internationell handel, bekräftas i mångt och mycket av WTO:s övervakningsrapporter. I rapporterna framgår det att jordbruksprodukter har påverkats mest av nya handelsbegränsande och handelsstörande åtgärder. Tullhöjningar dominerar de vidtagna åtgärderna på jordbruksområdet.

WTO:s övervakningsrapporter konstaterar också att ett stort antal åtgärder har införts till följd av A(H1N1)-influensan ("svininfluensan"), vilka egentligen inte har något med krisen att göra såvida svininfluensan inte använts som ursäkt för att begränsa handeln av andra skäl.

⁶ Företag inom livsmedelsbranschen bearbetar produkter från jordbruk, skogsbruk och fiske till föda för människor och djur, och inkluderar tillverkning av olika mellanprodukter som inte direkt är livsmedel. Produkter omfattar kött, fisk, frukt och grönsaker och rotfrukter, fetter och oljor, mjölkprodukter, malning av spannmål, djurfoder samt andra livsmedel.

⁷ Företag har bland annat tagit upp problematiken med en liten valuta och att krisen bidragit till minskade priser på köttmarknaden.

Sammanställningar av antalet åtgärder införda på grund av den nya influensan visar att över 60 länder, främst utvecklingsländer, infört importförbud för griskött.⁸ Detta kan ha särskilt drabbat företagen, verksamma inom denna bransch.

Verkstadsbolag – ökade tullar och icke-tariffära handelshinder

Den andra branschen i tillverkningssektorn som avviker är verkstadsbranschen.⁹ 7,0 procent av verkstadsbolagen upplever att krisen bidragit till ökad protektionism i form av tullar eller andra handelshinder, vilket är 1 procentenhet högre än branschgenomsnittet.

Fritextsvaren visar att några företag har noterat högre tullar och prishöjningar vid leveranser till och från vissa länder.

Denna bild stämmer med utvecklingen på global nivå. Övervakningsrapporterna understryker att några länder har infört nya (och även höjt) importtullar. Det gäller främst för exempelvis järn- och stålprodukter, maskiner samt hemelektronik, vilket har en direkt inverkan på verkstadsbolagen.

Detsamma gäller för icke-tariffära handelshinder. Vissa länder har exempelvis infört nya handelsprocedurer som kan försvåra handeln, i form av nya icke-automatiska licenskrav och ökade gränskontroller på ett antal varor, inklusive stålprodukter.

Internationella handelsföretag – tjänsteföretag som påverkas av hinder inom andra branscher

Inom tjänstenäringen avviker branschen ”handel”.¹⁰ Många företag inom denna bransch är rena handelsföretag, vars tjänster är kopplade parti- och detaljhandel i form av import och export av varor.

Av de företag som är verksamma i branschen har 8,3 procent svarat ja på frågan om de upplever att tullar eller andra handelshinder har ökat sedan den ekonomiska krisen började. Andelen ligger inom tjänstesektorn som helhet på 7,6 procent.

Företagens fritextsvar understryker att tullprocedurerna har blivit långsammare och att de administrativa kraven har ökat. Två företag har exempelvis informerat om att ”frakterna har stigit och leveranstiderna har förlängts” medan ett annat företag har meddelat att ”omkostnader i förhållande till försäljning har ökat drastiskt”.

⁸ Det är dock viktigt att tydliggöra att de introducerade SPS-åtgärderna är kopplade till (A)H1N1-influensan och inte till den ekonomiska krisen.

⁹ Branschen omfattar företag som bland annat tillverkar (i) järn och stålprodukter (ii) maskiner och apparater, (iii) datorer, elektronikvaror, kommunikationsutrustning, och elapparatur (iv) samt motorfordon och lastbilar.

¹⁰ Mer explicit är det företag som bedriver verksamhet som utövas av dem som för samman köpare och säljare eller som gör affärstransaktioner för en huvudmans räkning, inklusive på Internet.

Bilden av försvårande handelsprocedurer verifieras av WTO:s rapporter, som har uppmärksammat problem med långsammare tullprocedurer och ökade administrativa krav.¹¹

Som nämnts tidigare är företagen i denna bransch definierade som tjänsteföretag. Fritextsvaren indikerar emellertid att företagen inte har reagerat på en generell ökning av protektionistiska åtgärder inom tjänsteområdet. Företagen har snarare påverkas av försvårande handelsprocedurer i allmänhet och hinder som införts inom andra branscher och sektorer. Att ett antal länder har höjt tullar och infört nya icke-tariffära handelshinder, som även identifierats inom verkstadsbranschen, verkar ha haft en direkt effekt på företagen inom denna sektor. Företagen kan även ha påverkats av en striktare tillämpning av importregler hos länders tullmyndigheter.

Att företagen inom denna bransch avviker behöver alltså inte betyda att tjänstesektorn i realiteten har utsatts för mer protektionistiska åtgärder. Det kan snarare vara en följd av att dessa företag fungerar som intermediärer vid internationell varuhandel.

Övrig tjänstenäring – en extremobservation

Denna bransch avviker markant från andra branscher. 11 procent av de företag som är verksamma i denna bransch upplever att tullar eller andra handelshinder har ökat sedan den ekonomiska krisen började, 3,5 procent över branschgenomsnittet.

Det är svårt att fastställa varför denna bransch avviker så markant från andra branscher. Problemet ligger i att branschen är mycket bred och omfattar flera underordnade branscher, alltifrån vägtransport, godstrafik och flyttjänster till utbildning, hälso- och sjukvård.

Utifrån fritextsvaren kan vi emellertid utläsa att ett antal företag har påverkats negativt av åtgärder som införts inom andra branscher och som även noterats i WTO:s övervakningsrapporter. Ett företag har exempelvis stött på höjda ryska exporttullar. Andra företag har upplevt att handelsprocedurerna blivit krångligare. Två företag skriver att ”tullen är strängare, kreditsäkerhet” och att det generellt sett har blivit krångligare med pappersexercis.

Fritextsvaren ger alltså en förklaring till varför företag i denna bransch upplever att tullar eller andra handelshinder har ökat. Men de ger inte information om varför branschen avviker så pass markant som den gör mot andra branscher. Branschen är således en extremobservation som är svår att förklara.

¹¹ Det är främst utvecklingsländer som höjt och infört nya tullar och icke-tariffära handelshinder, däribland Argentina, Indien, Indonesien, Vitryssland, Ryssland och Turkiet. Det kan även noteras att utvecklingsländer också är överrepresenterade när det kommer tullsänkningar och handelsförenklade procedurer.

Eftersom branschen är så pass bred i omfattning är det även svårt att dra några paralleller till WTO:s och andra internationella organisationers övervakningsrapporter. Generellt sett, det kan utläsas att krisen inte har bidragit till några nya signifikanta handelshinder inom tjänstehandeln.

WTO kan emellertid påvisa en trend för skärpt tillämpning av tillfällig personrörlighet, vilket är leverans genom att en fysisk person tillfälligt besöker annat land för att utföra ett arbete där. WTO nämner bland annat att tillgängliga ansökningskanaler har reducerats och att dokumentationskraven har utökats. Detta kan ha särskilt drabbat företag inom denna bransch, eftersom branschen även innefattar affärs- och konsultbolag, skatterådgivnings och revisionsbyråer, samt finans- och försäkringsbolag.

Bokslut: fri handel trots kris

Sammanfattningsvis upplever nästan 9 av 10 företag att krisen inte har bidragit till ökade handelsrestriktioner. Oron för en protektionistisk reaktion i krisens kölvatten har alltså inte besannats. Denna bild stämmer generellt sett in på det globala mönstret vad gäller vidtagna åtgärder, vilket kan fastställas utifrån de övervakningsrapporter som finns på området.

De företag som trots allt har drabbats pekar framförallt på höjda tullar och nya icke-tariffära handelshinder. Det är framförallt stora företag som verkar på hela världsmarknaden som har drabbats.